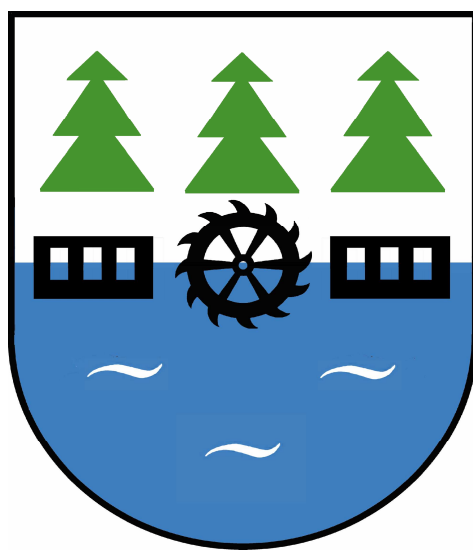

Plan odnowy sołectwa

LIPKI

na lata 2009-2019

Załącznik do uchwały nr XXXVIII/370/09

Rady Miejskiej w Czersku z dnia 26 listopada 2009 r.

Spis treści

Wstęp	2
I. Charakterystyka sołectwa	3
1. Położenie, powierzchnia, liczba ludności.....	3
2. Historia	4
3. Przestrzenna struktura miejscowości.....	6
II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości	12
1. Zasoby przyrodnicze	12
2. Dziedzictwo kulturowe	15
3. Obiekty i tereny	18
4. Infrastruktura społeczna	19
5. Infrastruktura techniczna	20
6. Gospodarka i rolnictwo	21
7. Kapitał społeczny i ludzki	21
III. Ocena mocnych i słabych stron sołectwa	22
IV. Opis planowanych zadań na lata 2009-2019	25
V. Podsumowanie	30

Wstęp

„Plan odnowy miejscowości Lipki” przedstawia zrównoważoną wizję sołectwa Lipki oraz kierunki jego rozwoju na kolejne lata. Autorami niniejszego opracowania są mieszkańcy sołectwa Lipki, którzy w trakcie prac nad „Planem” skonkretyzowali najważniejsze zadania, potrzebne i realne do zrealizowania na terenie sołectwa. Przy definiowaniu tychże zadań Grupa Robocza uwzględniała specyfikę sołectwa oraz jego zdiagnozowane już potrzeby. Opierano się na bezpośrednich spotkaniach z mieszkańcami, analizowano zgłaszane przez nich wnioski i petycje, a także protokoły z poprzednich zebrań sołeckich. Dzięki oparciu „Planu” o fundamentalną wartość jaką jest zaspakajanie potrzeb mieszkańców, podnoszenie jakości ich życia oraz rozwój sołectwa w zakresie społecznym i gospodarczym „Plan odnowy miejscowości Lipki” jest dokumentem strategicznym dla naszego sołectwa i stanowi jedno z narzędzi umożliwiających nam ubieganie się o bezzwrotne dotacje ze środków UE na rozwój naszych wsi. .

Całością prac nad przygotowaniem „Planu odnowy miejscowości Lipki” kierował Sołtys wsi oraz członkowie Rady Sołeckiej, przy wsparciu koordynatora ze strony Urzędu Miejskiego w Czersku, który czuwał nad zgodnością „Planu” ze strategicznymi celami i dokumentami gminy Czersk. W trakcie prac nad dokumentem przeprowadzono inwentaryzację zasobów sołectwa uznając, iż stanowią one podwaliny do zrealizowania określonej w „Planie” przyszłościowej, docelowej wizji sołectwa. Dokonano również diagnozy barier, zagrożeń, oraz oceny silnych i słabych stron sołectwa. Na podstawie tych ustaleń określono działania o charakterze priorytetowym dla sołectwa, które są potrzebne a także – co równie istotne – realne do zrealizowania.

Wypracowując docelową wizję sołectwa, Grupa Robocza - nawiązując do bogatej historii i tradycji tych ziem – stworzyła zrównoważoną koncepcję nowoczesnego, przyszłościowego sołectwa, będącego odpowiedzią na oczekiwania mieszkańców.

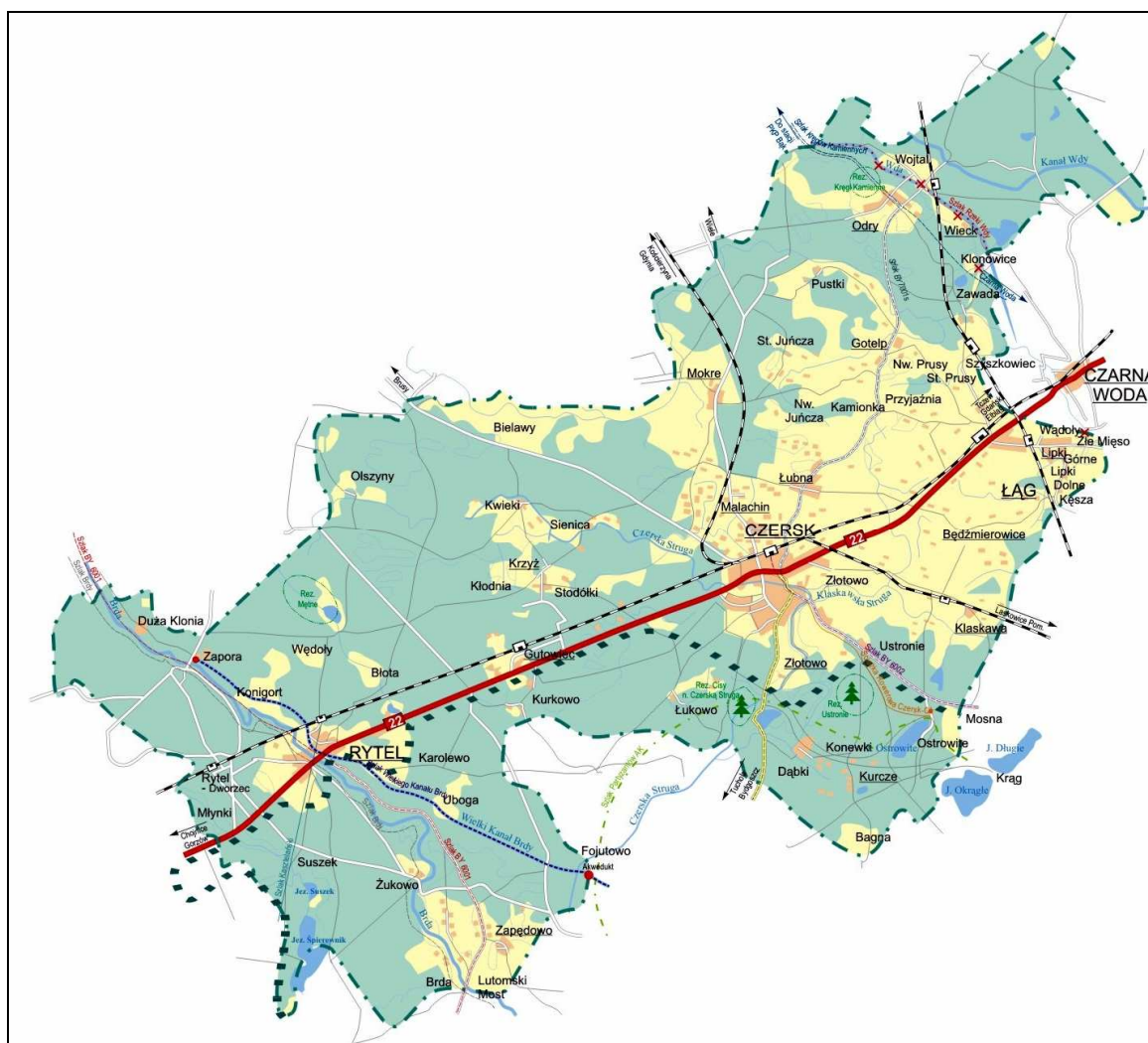
Jednocześnie Grupa Robocza zapoczątkowała swojego rodzaju aktywność społeczną, poświęcając czas i chęci do stworzenia niniejszego dokumentu. Wyrażamy nadzieję, iż funkcja integracyjna „Planu” będzie kontynuowana podczas późniejszych prac związanych z realizacją zadań w nim zawartych.

I. Charakterystyka sołectwa

1. Położenie, powierzchnia, liczba ludności

Sołectwo Lipki położone jest w południowej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim, w odległości ok.9 km na wschód od miasta Czersk. Sołectwo stanowi część wschodniej granicy gminy Czersk (z gminą Osieczna oraz Czarna Woda), a jednocześnie – granicy powiatu chojnickiego (z powiatem starogardzkim).

Sołectwo jest rozciągnięte w widełkach dwóch dróg powiatowych tj. drogi powiatowej 2621G Łąg – Złe Mięso – Osieczna – Skrzynia oraz drogi powiatowej 2609G Łąg - Kęsza – Szlachta. Powierzchnia sołectwa wynosi 1.242 ha. ha (12,42 km²). W jego skład wchodzi 5 miejscowości tj. Kęsza (położenie - 53° 49' 07" N, 18° 05' 38" E), Lipki Dolne, Lipki Górne, Wądoły (położenie - 53° 49' 39" N, 18° 05' 37" E) oraz Złe Mięso (położenie - 53° 49' 41" N 18° 06' 25" E).

Rys.1 Położenie sołectwa Lipki w skali gminy Czersk

Sołectwo należy do terenów średnio zaludnionych. W chwili sporządzania niniejszego Planu (stan na 30 czerwiec 2009 r. - dane UM) na terenie sołectwa zamieszkiwało łącznie 635 mieszkańców, z czego najwięcej w Złym Mięsie – 196 osób. Ponadto: w Kęszy – 87 osób, Lipkach Dolnych – 102 osoby, Lipkach Górnych – 115 mieszkańców oraz na Wądołach – 135 mieszkańców.

2. Historia

Nazwa Lipki – wg źródeł podawanych przez Józefa Milewskiego – pochodzi wprost od słowa „lipa” czyli drzew, które otaczały wieś. Archiwalia dość oszczędnie wzmiankują o tej miejscowości, aż do przełomu XIX/XX w. Jak wynika bowiem z akt archiwalnych, około 1870 r. w Lipkach wybudowano bowiem 1 klasową szkołę, co przyjmowano wówczas jako jeden ze sposobów germanizowania polskich dzieci. Budowa szkoły przyczyniła się jednak przede wszystkim do stworzenia szkolnictwu względnie dobrej bazy materialnej i do wzrostu oświaty wśród okolicznej ludności.

Szkoła w Lipkach przetrwała w archiwaliach z tamtego okresu jako szkoła, w której świadomość polskości była wyjątkowo mocna. Kiedy bowiem w 1897 r. decyzją zaborcy nauka religii w pomorskich szkołach miała odbywać się wyłącznie w języku niemieckim, społeczność Lipiek sprzeciwiła się temu nakazowi. Mieszkańcy Lipiek ślali petycje do nauczycieli i inspektora szkolnego, a w 1906 r. nawet do pruskiego ministerstwa oświaty, domagając się prawa nauczania religii w języku ojczystym. Również oficjalne pisma z tamtego okresu kierowane przez władze szkoły do inspektora szkolnego w Chojnicach mówią o „*krynqbnym i niepostusznym uczniu Juliuszu Babińskim, który nie tylko, że sam biernie siedzi na lekcjach, ale także buntuje innych chłopców, wędruje od domu do domu i zapowiada mający się odbyć nowy strajk*”. Przed I wojną światową szkołą w Lipkach kierował Jan Hoffmann. W 1912 r. szkoła zostaje rozbudowana, a w 1928 r. liczy 80 uczniów (wg Milewskiego). W tym samym roku przez Lipki prowadzono linie kolejową Bydgoszcz-Kościerzyna, przy budowie której prace znalazła okoliczna ludność.

Po wojnie przez kilka lat ustalano nową sieć szkół, na początku lat 50-tych szereg szkół w powiecie zamknięto z powodu zbyt małej liczby dzieci, aż w końcu w 1957 r. szkoła w Lipkach – po krótkiej przerwie – została na nowo otwarta. W kolejnych latach liczba uczniów przedstawiała się następująco: 1975/76 – 38 uczniów, 2 nauczycieli, 1980/81 – 32 uczniów, 2 nauczycieli, 1985/86 – 49 uczniów, 4 nauczycieli (dyr. Irena Pruska). Szkoła funkcjonuje do dnia dzisiejszego.

Fot. Szkoła w Lipkach zbudowana w latach 70-tych XIX w., rozbudowana - 1912

Z kolei pustki - o późniejszej nazwie **Złe Mięso** - istniały już w XIV w. Wg niektórych, nazwa „Złe Mięso” pochodzi od nazwiska karczmarza *Bösenfleisch*, który w 1480 r. prowadził we wsi karczmę. Złe Mięso pojawia się w wzmiankach z XVI w, opisujących stan parafii w Czersku. Jak podają źródła z lat 1583 -1584 (sporządzone z okazji wizytacji kościelnej biskupa Rozrażewskiego) Złe Mięso wchodziło w skład czerskiej parafii, łącznie m.in.z Łęgiem, Legbądem czy Będźmierowicami. Wspomnieć trzeba przy tym, iż przynależność do czerskiej parafii archiwa potwierdzają w kolejnych latach (1686 r., 1780 r.) trwała do roku 1859, kiedy to parafię w Łęgu z filialnej parafii Czerska uczyniono oddzielną parafią.

Kolejny zapis datowany jest na rok 1763, kiedy to J.W.Goltz nadali prawem emfiteutycznym swoje ziemie Franciszkowi Łukowiczowi, sędziemu ziemskiemu tucholskiemu, pośłowi pomorskiemu na sejm koronny w 1766 r. Otrzymał on wówczas nie tylko Czersk i Łąg, ale również pustki zwane Złe Mięso.

Szczególnym okresem w historii sołectwa był okres zaborów, a zwłaszcza lata 60-te XIX w., kiedy przez ziemie te przechodziła wzmożona fala polskiego patriotyzmu. W związku z tym z okolic Złego Mięsa ruszyli do powstania styczniowego okoliczni chłopi. Jak podają źródła, około 15 marca 1864 r. landrat Besser pisał do prokuratora w Chojnicach m.in. – (...)”*Przedwczoraj w czasie rekrutacji do prowincjonalnej komisji poborowej brakowało dziesięciu ludzi, naznaczonych do poborów (wypadek dotąd niesłychany”, którzy według wypowiedzi innych poborowych udali się do*

powstańców. Wśród nich byli m.in. parobek Osowski ze Złego Mięsa oraz parobek Grewka ze Złego Mięsa”. W rzeczywistości Jakub Osowski ze Złego Mięsa - inspektor zgłosił się do powstańców, wziął czynny udział w powstaniu styczniowym, trafił do niewoli i 23 września 1863 r. został wydany przez władze carskie Prusakom. Podobnie parobek Grewka – o czym zawiadomienie trafiło do prokuratora Bonninghausena z Chojnic.

3. Przestrzenna struktura miejscowości

Sołectwo Lipki obejmuje dość zwarty, typowo rolniczy obszar, położony na wschodnim krańcu gminy Czersk. Sołectwo graniczy z gminą Czarna Woda oraz gminą Osieczna, a także gminą Śliwice. Tereny sołectwa rozciągają się pomiędzy linią kolejową a drogami powiatowymi w kierunku Skrzyni oraz Szlachty. Każda z pięciu miejscowości, leżących w granicach administracyjnych sołectwa ma podobny charakter.

Lipki Górne to typowa „ulicówka”, o przeważającej zwartej zabudowie koncentrującej się nad asfaltową drogą powiatową Łąg – Skrzynia.

Fot. Wjazd do Lipiek Górnych od strony Łęga

Tuż przy wjeździe do wsi od strony Łęga znajduje się sklep spożywczy oraz otoczona starymi drzewami przydrożna kapliczka. To właśnie tu droga rozwidła się w kierunku Lipiek Dolnych i

Górnych. Obie miejscowości są porównywalne pod względem wielkości i rodzaju zabudowy, z tym, że w Lipkach Górnych mieści się szkoła podstawowa oraz zakład usługowy „Blacharstwo, Lakiernictwo”. W Lipkach Górnych znajdują się także dwa przystanki PKS w przeciwnych kierunkach. Od głównej ulicy odbija nieutwardzona droga gruntowa – ul. Lipowa. We wsi – wzdłuż drogi powiatowej – umiejscowione są lampy oświetlenia ulicznego oraz linia energetyczna. Brak chodników, istnieją jedynie gruntowe, ok. 1 m pobocza. Na terenie wsi widoczne są niezabudowane działki. Za pasem domów i gospodarstw widoczna jest ściana lasu sosnowego.

Podobny charakter mają **Lipki Dolne**, z tym, że droga powiatowa Łąg-Szlachta jest na tym odcinku wąska (ok. 3,5 m) oraz bardzo kręta.

Fot. Wjazd do Lipiek Dolnych od strony Łęga

Jadąc od strony Łęga, tuż na rożatkach wsi po prawej stronie znajdują się stawy, w tym jeden ogrodzony. Funkcjonuje tu także przepompownia ścieków typu FLYGT-5,9 KW. Wieś jest oświetlona, wzdłuż drogi ciągnie się linia energetyczna.

Fot. Przepompownia ścieków w Lipkach

Zabudowa domów zwarta, budynki w większości współczesne, otynkowane – sporadycznie spotkać można budynki z czerwonej cegły. Na „wylocie” w kierunku Kęszy zabudowa jest luźniejsza, po prawej stronie podmokłe łąki, zaś droga obsadzona jest punktowo drzewami: klonami, dębami, jarzębiną, brzoza, na niewielkim wzniesieniu rośnie tu także brzozowy zagajnik. Widoczne są także fundamenty starego domostwa. Tuż za nim, na charakterystycznym, ostrym zakręcie stoi drewniany krzyż z sygnaturką z 1992 r. Otaczają go dwa stare klony, a w niedalekim sąsiedztwie rośnie strzelisty, wysoki świerk.

Około 700 m od Lipek Dolnych znajduje się kolejna wieś, wchodząca w skład sołectwa – **Kęsza**. Wjeżdżając do wsi mijamy „mostek” nad niewielkim ciekim wodnym. Mostek zabezpieczony jest betonową opaską oraz metalową poręczą. Tuż za mostkiem znajduje się niewielki plac z dwiema drewnianymi bramkami, na którym miejscowa młodzież gra w piłkę nożną. Zabudowa Kęszy skoncentrowana jest po lewej stronie, jadąc z kierunku Lipek Dolnych. Również po lewej stronie znajduje się punktowe oświetlenie uliczne oraz linia energetyczna. Natomiast prawa strona to pola oraz wilgotne nieużytki, z widoczną, charakterystyczną roślinnością dla terenów podmokłych – trzcinami itd. Pasma pól ciągną się aż do torów kolejowych, biegnących wzdłuż wioski. Na końcu wsi tory biegną równolegle do drogi powiatowej, w niewielkiej bo ok. 2 m odległości. Droga oddzielona jest tu od torów fragmentarycznie betonowymi słupkami.

Fot. Linia kolejowa Kościerzyna-Bydgoszcz, wzdłuż której rozciąga się Kęsza

Kolejna wieś sołectwa Lipki to **Złe Mięso**. Zabudowa wsi koncentruje się po lewej stronie – jadąc od Lipiek Górnych. Tu również znajduje się oświetlenie uliczne oraz linia energetyczna. Prawa strona wsi to rozległe działki, niezabudowane i dotąd niezagospodarowane. Na ich skraju znajduje się przydrożny krzyż, a ok.100 m dalej – remiza OSP oraz świetlica wiejska. Jest to jedyny obiekt pełniący funkcję społeczną w sołectwie. Teren obok remizy fragmentarycznie obsadzony jest krzewami, tworzącymi żywopłot. Wejście do remizy od strony ulicy wyłożone jest kostką brukową. Ok.300 m od remizy przekraczamy mostek na drodze, zabezpieczony opaską. Płyń tu lokalna struga, teren wokół jest zalesiony. Za mostkiem znajduje się kilka pojedynczych domów i trzy lampy uliczne. Następnie droga powiatowa zmienia charakter nawierzchni – kończy się asfaltowa, a wjeżdżamy na drogę gruntową. Ciągnie się ona już do końca wsi, a jednocześnie granic gminy. Tereny nad drogą mają już bardziej leśny charakter – rosną tu sosnowe lasy, a na poboczach punktowe nasadzenia brzozy i dębów. Również zabudowa zmienia swój charakter na bardziej luźny, wtopiony w leśny krajobraz. Warto dodać, iż właśnie w centralnym i końcowym odcinku wsi powstaje wiele nowych domów, zarówno całorocznych, jak i letniskowych.

Fot. Wjazd do Złego Mięsa od strony Lipek

Fot. Złe Mięso od strony Jastrzębia – widoczna droga gruntowa oraz punktowa zabudowa

Należy wspomnieć, iż jednym z największych bogactw i walorów Złego Mięsa jest przepływająca w okolicach wsi rzeka Wda. Jest to jeden z najpopularniejszych i najpiękniejszych szlaków kajakowych Polski. Co roku odbywają się tu setki spływów kajakowych, dzięki czemu tereny te są dość licznie penetrowane przez turystów kajakarzy. Niestety, sołectwo nie posiada atrakcyjnej oferty dla takiej turystyki – brak odpowiedniego zaplecza, a istniejąca przystań kajakowa w Złym Mięsie wymaga nakładów finansowych i przystosowania do potrzeb turystów. Konieczne jest tam m.in. wyrównanie terenu i utwardzenie zbocza oraz budowa stosownej infrastruktury rekreacyjnej.

Ostatnia z pięciu miejscowości tworzących sołectwo Lipki to **Wądoły**. Chcąc tu dojechać, należy skręcić tuż za przejazdem kolejowym Łąg-Lipki w lewo (jadąc od strony Łęga). Wądoły to druga pod względem liczebności mieszkańców wieś w sołectwie Lipki. Zabudowa początkowo dość zwarta, skoncentrowana wzdłuż drogi przecinającej wieś.

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

1. Zasoby przyrodnicze

Pod względem administracji leśnej Sołectwo Lipki leży na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Lubichowo, leśnictwo Szary Kierz oraz częściowo przez Nadleśnictwo Woziwoda. Ponadto znajdujące się tutaj lasy prywatne (okolice Lipek) znajdują się pod zarządem Nadleśnictwa Czersk. Należy jednak zaznaczyć, iż teren sołectwa ma co do zasady charakter rolniczy. Występują tu bowiem liczne obniżenia wytopiskowe o nieregularnych kształtach, usytuowane między wzniesieniami. Obniżenia te reprezentują krajobraz równinny łąk, miejscami porośniętych krzakami. Ten rodzaj krajobrazu jest charakterystyczny przede wszystkim dla okolic Lipek. Natomiast zwarty las widoczny jest na obrzeżach Złego Mięsa i za zabudową Kęszy.

Fot. Typowy krajobraz okolic Lipek i Kęszy

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej (Trampler T. i inni, 1990) tereny leśne Sołectwa należą do Krainy III Wielkopolsko-Pomorskiej, dzielnicy Borów Tucholskich, mezoregionu Borów Tucholskich. Tutejsze lasy mają dwojaki charakter. Szczególnie charakterystyczne dla sołectwa są Bory Mieszane Bagienne oraz Bór Świeży zdegradowany. Występują one w okolicy Kęszy i Lipek. W większości są to lasy prywatne, które są pozostałością dawnych łąk. W czasach pruskich z łąk

tych pozyskiwano torf do celów opałowych, czego pozostałości widoczne są do dzisiaj (np. doły wykopane w ziemi). Po takim pozyskiwaniu surowca nie było już możliwe dalsze użytkowanie łąki zgodnie z jej celem, stąd łąki te ulegały samoczynnemu zalesianiu. Dominuje tu brzoza oraz sosna.

Natomiast drzewostany zarządzane przez Lasy Państwowe to przede wszystkim Bór świeży, dość słaby – ze względu na słabe gleby IV i V klasy. Gatunkiem dominującym jest sosna.

Ze względu na specyfikę tutejszego biotopu tutejsze łąki są miejscem bytowania żurawi oraz bocianów. W okolicznych lasach znajduje się także gniazdo kani czarnej, spotkać tu można także wszystkie gatunki dzięciołowate.

Opisując zasoby przyrodnicze sołectwa nie sposób nie wspomnieć o zieleni, znajdującej się w poszczególnych miejscowościach. Występują tu bowiem ciekawe nasadzenia – wzdłuż drogi z Lipiek do Kęszy m.in. jarzębiny, brzozy, klony, dęby, sosny, a także wysoki świerk. Piękne, stare drzewa – dęby i klony rosną przy miejscowej szkole. Ponadto plac szkolny obsadzony został młodymi świerkami. Natomiast w Złym Mięsie – przy figurze – spotykamy rzadki tu kasztanowiec, zaś przy przydrożnym krzyżu między Lipkami a Kęsą – dwa, stare klony.

Fot. Stare drzewa na placu szkolnym w Lipkach

Fot. Okazaty dąb na placu szkolnym w Lipkach.

Charakterystyczne dla terenu sołectwa jest także występowanie sztucznie wykopanych rowów melioracyjnych, służących odwadnianiu podmokłych łąk – m.in. w okolicach Kęszy. Widoczna jest tu także roślinność typowa dla tego typu siedlisk – obrzeża Kęszy porastają trzciny i wysokie trawy.

Fot. Kanał melioracyjny z łąk w okolicach Kęszy doływa do Złego Mięsa; obok – typowy krajobraz
2. Dziedzictwo kulturowe

Niestety, na terenie sołectwa nie zachowało się zbyt wiele śladów dawnej kultury materialnej. Nie ma tu kościoła (parafia znajdowała się najpierw w Czersku, a następnie w Łęgu), ani też cmentarza. Zachowały się natomiast przydrożne, tradycyjne krzyże oraz kapliczki. Na terenie sołectwa jest ich cztery.

Kapliczki z figurami Matki Boskiej znajdują się w Złym Mięsie oraz w Lipkach – przy sklepie spożywczym. Kapliczka w Złym Mięsie jest odrestaurowana – na kamiennym postumencie wznosi się niewielka figurka Maryi, zabezpieczona szkłem. Na postumencie znajduje się napis: „Niepokalane Serce Maryi, Módl się za nami!”. Dokoła kapliczki wiszą łańcuchy, obok stoją drewniane ławeczki. Kapliczka obsadzona jest bylinami oraz żywotnikami.

Fot. Kapliczka w Złym Mięsie

Natomiast kapliczka w Lipkach wzniesiona jest na postumencie z czerwonej cegły, z charakterystycznym białym krzyżem pośrodku. Figurka Maryi w błękitnej sukience zabezpieczona jest szklaną ścianą. Całość otoczona jest metalowym płotem. Kapliczka znajduje się przy głównej drodze przebiegającej przez wieś tj. drodze powiatowej Łąg – Osieczna – Skrzynia. Przy kapliczce w maju gromadzi się okoliczna ludność na nabożeństwo majowe. Kapliczka jest odrestaurowana i zadbana.

Fot. Kapliczka w Lipkach

Ponadto w sołectwie znajdują się dwa przydrożne krzyże – w Złym Mięsie przy głównej drodze oraz pomiędzy Lipkami Dolnymi i Kęszą. Szczególnie ten ostatni krzyż wymaga renowacji.

Fot. Krzyż w Złym Mięsie

Oprócz kapliczek i krzyży w sołectwie można spotkać kilka budynków z przełomu XIX/XX w. Jednym z nich jest budynek miejscowej szkoły podstawowej. Budynek zbudowany jest w typowo „pruskim” stylu – na kamiennym fundamencie, ściany z czerwonej cegły. Budynek jest okazały, wejścia znajdują się od strony ulicy i od podwórka.

Fot. Szkoła w Lipkach

Ponadto w Lipkach oraz Złym Mięsie można znaleźć kilka domów z typowej dla pruskiego budownictwa czerwonej cegły oraz kilka domów z drewna. Wszystkie są zamieszkałe.

Fot. Drewniane budownictwo w Złym Mięsie oraz dom z czerwonej cegły – Lipki Dolne

3. Obiekty i tereny

Na terenie sołectwa nie ma niestety żadnego profesjonalnego boiska ani placu rekreacyjnego, umożliwiającego zabawę i uprawianie sportu dzieciom. Jest to jedna z najbardziej dotkliwych barier w życiu społecznym, która wpływa bezpośrednio na obniżenie jakości życia i nierówność szans w rozwoju tutejszych dzieci. O ogromnej potrzebie zorganizowania takiego miejsca świadczą próby zorganizowania choćby niewielkiego, niewymiarowego boiska do gry w piłkę nożną. Taki plac zauważyć można m.in. w Kęszy – tuż za mostkiem, gdzie na niewielkiej działce ustawiono dwie, drewniane bramki. Miejsce to jednak jest niebezpieczne – blisko drogi i rowu melioracyjnego.

Fot. Boisko do gry w piłkę dzieci z Lipiek i Kęszy

Podobnie dramatycznie przedstawia się sytuacja z placem zabaw. Niewielka namiastka placu zabaw dla dzieci mieści się przed szkołą w Lipkach. Tworzą go cztery stare i zużyte sprzęty – metalowe, w dużym stopniu skorodowane, trudne i niebezpieczne do użytkowania dla maluchów. Znajduje się tu także piaskownica, wykonana przez pracowników szkoły. Potrzeba budowy prawdziwego placu zabaw jest zatem oczywista – w budynku szkoły mieści się obecnie punkt wychowania przedszkolnego oraz szkoła podstawowa.

Fot. Plac zabaw przy szkole w Lipkach

4. Infrastruktura społeczna

Na terenie sołectwa znajdują się jedynie dwa budynki użyteczności społecznej. Jest to szkoła podstawowa w Lipkach, w którym mieści się także punkt wychowania przedszkolnego oraz świetlica wiejska w Złym Mięsie.

Szkoła została opisana już we wcześniejszych rozdziałach niniejszego opracowania, w tym miejscu należy jednak wspomnieć o fatalnym stanie technicznym budynku. Jest to stary, ponad 100 letni budynek, którego użytkowanie przez dzieci i młodzież jest trudne i łączy się z wysokim dyskomfortem. Budynek jest zimny i niedograny, panuje tu przez to wilgoć i grzyb. Dach pokryty jest starym eternitem (płyty), ogrodzenie ze skorodowanej siatki metalowej rozpiętej na betonowych słupkach. Konieczny jest pilny remont, a przede wszystkim wymiana pokrycia dachowego na budynek szkolnym oraz docieplenie ścian i dachu, a także wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. Ponadto priorytetem jest wymiana instalacji grzewczej w budynku szkoły oraz modernizacja toalet, które nie spełniają obecnych standardów. Jednocześnie bardzo potrzeba doposażenia szkoły w nowy sprzęt, meble i komputery – posiadane wyposażenie jest już bowiem bardzo przestarzałe.

Drugim budynkiem użyteczności publicznej jest świetlica wiejska w Złym Mięsie, mieszcząca się w jednym budynku z remiza OSP. Jest to współczesny budynek, otynkowany, piętrowy z dachem pokrytym blachą. Wejście do budynku wyłożone jest kostką brukową. Ogólnie budynek znajduje się w dobrym stanie technicznym, konieczne jest jednak docieplenie jednej ze

ścian. Wewnątrz mieści się duża sala spotkań miejscowej ludności oraz kuchnia i toalety. Największym mankamentem jest brak wyposażenia świetlicy oraz kuchni. Najbardziej pilny jest zakup sprzętu i wyposażenia pozwalającego na organizowanie w świetlicy wiejskiej, zajęć dla dzieci, młodzieży i innych grup mieszkańców. Priorytetem jest także doposażenie kuchni w sprzęt AGD, pozwalające na organizację imprez okolicznościowych. Mieszkańcy wskazują także na potrzebe zadaszenia wejścia do budynku od strony ulicy, co znacznie powiększyło by część użytkową budynku. Stoi on bowiem na niewielkiej działce i nie możliwości jej zagospodarowania. Teren powinien być także zabezpieczony (ogrodzony) od strony ulicy.

Fot. Świetlica wiejska w Żłym Mięsie

5. Infrastruktura techniczna

Większość gospodarstw na terenie sołectwa podłączona jest do sieci wodociągowa. Zaledwie kilka gospodarstw korzysta z własnych ujęć wody.

Obecnie nie ma natomiast sieci kanalizacyjnej. Gmina Czersk przygotowała jednak projekt budowy sieci kanalizacyjnej przez teren całego sołectwa na przełomie lat 2010/2013. Do tego czasu nieczystości z gospodarstw domowych odprowadzane są do bezodpływowych, zbiorników, opróżnianych przez prywatne przedsiębiorstwa posiadające do tego stosowną licencję.

Odpady stałe odbierane są natomiast przez Zakład „Koltel” Tadeusza Kolbusza ze Starogardu Gdańskiego oraz przez Zakład Usług Komunalnych w Czersku.

Ponadto w sołectwie znajduje się sieć telekomunikacyjna oraz elektryczna napowietrzna kablowa i oświetlenie uliczne. Rozmieszczone są również nadziemne hydranty.

6. Gospodarka i rolnictwo

Na terenie sołectwa Lipki zarejestrowanych jest 26 podmiotów, prowadzących działalność gospodarczą, z czego w Lipkach Górnych – 5, Lipkach Dolnych – 4, Złe Mięso – 11, Wądoły – 4 oraz Kęsza – 2. Są to mikro i małe przedsiębiorstwa działające m.in. w branżach: handel (detaliczny i obwoźny) – 6 podmiotów, stolarstwo – 3 podmioty, usługi budowlane – 4 podmioty, działalność wielobranżowa - 4 podmioty oraz mechanika pojazdowa – 1, usługi leśne – 3 podmioty.

Tereny sołectwa mają zasadniczo rolniczy charakter. Wg ewidencji gruntów, udział poszczególnych klas gruntów sołectwa przedstawia się następująco: lasy – ok.20% , użytki rolne (grunty orne, łąki) – ok.72%.

7. Kapitał społeczny i ludzki.

W sołectwie działa jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Rada Sołecka. Są one organizatorami życia społecznego, organizują kilka razy w roku imprezy dla mieszkańców z wykorzystaniem świetlicy wiejskiej.

Ponadto zauważalny jest brak aktywności społecznej w formie formalnych lub nieformalnych grup. Nie funkcjonuje tu żadne lokalne stowarzyszenie, nie ma także grup nieformalnych typu Koło Gospodyń Wiejskich, Koło Seniora czy grupy młodzieżowej. Jest to dość niezrozumiałe, ponieważ lokalna społeczność to ludzie o wysokiej świadomości społecznej, chętnie dbający o oblicza i estetykę swoich miejscowości. Świadczą o tym zadbane posesje oraz żarliwość, z jaką zajmują się m.in. przydrożnymi kapliczkami. Brak innych form aktywności można uzasadnić pewnego rodzaju zniechęceniem i brakiem nadziei na zmiany, szczególnie w sferze infrastruktury społecznej. Sołectwo leży bowiem na uboczu, na wschodniej granicy gminy Czersk, z dala od centrum. Brak placu zabaw czy też boiska dla dzieci nasila odczucia zniechęcenia.

III. Ocena mocnych i słabych stron sołectwa.

S	Mocne strony	Słabe strony
---	--------------	--------------

<p>1. Atrakcyjność inwestycyjna okolicy – liczne tereny inwestycyjne, zwłaszcza pod budownictwo mieszkaniowe</p> <p>2. Dobre warunki do prowadzenia okolorolniczej działalności – bliskość lasów (np. zbieractwa i przetwórstwa runa leśnego, rolnictwa ekologicznego)</p> <p>3. Malownicza okolica – Bory Tucholskie, zalety przebywania na łonie przyrody, cisza i spokój, rzeka Wda płynąca w okolicach Złego Mięsa – jeden z najbardziej popularnych szlaków kajakowych w Polsce</p>	<p>1. Brak odpowiedniej infrastruktury (m.in. brak kanalizacji, brak chodników, zły stan dróg oraz wiat przystankowych PKS, niewystarczające oświetlenie ulic)</p> <p>2. Brak bazy turystycznej (w szczególności brak stosownej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej nad rzeką Wdą – brak zadaszeń, stołów, a także brak miejsc noclegowych, brak agroturystyki)</p> <p>3. Trudne warunki dla prowadzenia rolnictwa (słabe ziemie, brak naturalnych zbiorników wodnych)</p> <p>4. Brak zaplecza rekreacyjno-sportowego dla dzieci i młodzieży (brak placu zabaw dla dzieci, brak sportowej infrastruktury szkolnej – jakiegokolwiek boiska do gry w piłkę nożną, siatkówkę czy koszykówkę)</p> <p>5. Niewygodne położenie komunikacyjne – na uboczu gminy Czersk, przy drodze powiatowej o częściowo gruntowej nawierzchni, niedostateczna dostępność komunikacyjna masowych przewoźników</p> <p>6. Brak lokalnych miejsc pracy poza rolnictwem, konieczność poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania, a przez to konieczność dojazdu – także do szkół, ośrodka zdrowia, banków itd.</p>
---	---

SFERA SPOŁECZNA	<p>1. Młode społeczeństwo – duży udział dzieci i młodzieży w strukturze lokalnej społeczności, społeczność rozwojowa;</p> <p>2. Solidarność społeczeństwa, poczucie przynależności do grupy;</p> <p>3. Mentalność typowo pomorska: (gospodarność, pracowitość, patriotyzm lokalny – zadbane gospodarstwa i posesje, brak nieużytków leżących ugiorem – zagospodarowanie wszelkich gruntów ornych i zielonych itd.)</p> <p>4. Duża aktywność środowiska szkolnego które – wraz z OSP- przejęło we wsi rolę lidera i inicjatora życia kulturalnego oraz społecznego (kilkudziesięcioletnie tradycje spotkań wigilijnych, karnawałowych, imprez sportowych, akademii i uroczystości narodowych i społecznych (Dzień Dziecka, Dzień Matki);</p> <p>5. Silne tradycje OSP jako lidera życia społecznego sołectwa, kultywowanie tradycji;</p> <p>6. Wzrost świadomości i potrzeby zmian, oraz otwieranie się na pewne formy aktywności (wysoka frekwencja na imprezach organizowanych przez szkołę, Radę Sołecką czy OSP świadczy o popycie mieszkańców na ofertę kulturalno-oświatową)</p> <p>7. Odpowiednia baza kulturalno-rekreacyjna (świetlica wiejska – brak jednak wyposażenia)</p>	<p>1. Brak formalnych i nieformalnych organizacji pozarządowych i grup działania, nieliczne inicjatywy oddolne na rzecz lokalnej społeczności, z wyjątkiem działań szkoły i OSP;</p> <p>2. Brak oferty aktywizacji i zagospodarowania wolnego czasu dla poszczególnych grup mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dzieci i młodzieży (poza zajęciami szkolnymi tj. świetlica młodzieżowa, klub, drużyna harcerska, kółka zainteresowań), • kobiet (np. KGW, koła zainteresowań – hafciarstwo, makrama itd) • seniorów (np. Klub Seniora, Koło PZeiR) <p>mimo posiadanych zasobów osobowych oraz technicznych (świetlica wiejska).</p>
------------------------	--	---

S F	SZANSE	ZAGROŻENIA
------------	---------------	-------------------

	<p>1. Możliwość pozyskiwania środków z zewnętrznych źródeł finansowania (fundusze strukturalne, fundacje, konkursy, stowarzyszenia, granty instytucji itd.), a także inne korzyści płynące z integracji z UE (np. wymiana młodzieży, promocja kultury i rzemiosła)</p> <p>2. Zjawisko „ucieczki z miast” tj. moda na osiedlanie się za miastem, ale jednocześnie w jego bliskości, na łonie przyrody;</p> <p>3. Promocja przedsiębiorczości, zwłaszcza pomoc mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom w rozwoju firmy oraz pomoc w utworzeniu własnej firmy; korzystne warunki dla podejmowania działalności na obszarze gminy Czersk (ulgi i preferencje);</p>	<p>1. Trudności w sprawnym pozyskiwaniu środków unijnych na potrzeby wsi takie jak: skomplikowane procedury, ostre kryteria itd., ograniczone możliwości wnoszenia wkładu własnego;</p> <p>2. Deprecjacja sektora rolnego w gospodarce, co sprawia, iż standard życia mieszkańców – z reguły rolników – obniża się;</p> <p>3. Niekorzystna sytuacja gospodarcza regionu (wysoka inflacja, zastój gospodarczy, dekonunktura na lokalnym rynku usług, niekorzystne relacje cenowe, zbyt restrykcyjne przepisy)</p> <p>4. Konkurencja sąsiednich sołectw i gmin graniczących z sołectwem Lipki, położonych atrakcyjnie i szeroko dostępnych komunikacyjnie</p>
SFERA SPOŁECZNA	<p>1. Solidarność i zaangażowanie mieszkańców wsi, pozwalająca m.in. na zagospodarowanie wsi odpowiadające zdiagnozowanym potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców. Stwarza to realne szanse na poprawę ich jakości życia, a przez to – zatrzymanie niekorzystnego zjawiska emigracji do miasta. Poprawę jakości życia może przynieść w szczególności: otwarcie przedszkola, utworzenie miejsca spotkań młodzieży, zajęcia tematyczne dla poszczególnych grup wiekowych z wykorzystaniem świetlicy wiejskiej, aktywizacja osób starszych, stworzenie infrastruktury rekreacyjnej</p> <p>2. Promowanie idei liderów wiejskich i powszechna edukacja społeczna (kampanie społeczne, warsztaty, szkolenia), pokonująca stereotypy i bariery oraz budująca podwaliny świadomego społeczeństwa obywatelskiego, otwartego na potrzeby swego środowiska.</p>	<p>1. Migracja młodzieży do innych miejscowości - zwłaszcza wytwarzanie silnej więzi z Łęgiem i Czerskiem , który zaspokaja potrzeby kulturalne i rekreacyjne młodych ludzi, poprzez liczne zajęcia w Ośrodku Kultury, szkołach, świetlicach, bibliotece itd. W odpowiedzi na to młodzież ukierunkowuje aktywność na działania prowadzone poza terenem swojego sołectwa. Osłabieniu ulega przez to więź z rodzinną wsią, która staje się jedynie „noclegownią” młodych ludzi.</p>

IV. Opis planowanych zadań na lata 2009-2019

1. Budowa placu zabaw w Lipkach Górnych

Opis zadania: Zagospodarowanie obszernego placu przed szkołą –budowa placu zabaw dla dzieci, ustawienie ławeczek, infrastruktury rekreacyjnej dla dzieci,

Cel: poprawa bezpieczeństwa uczniów, poprawa estetyki wsi i poprawa jakości życia, zapewnienie równości szans w rozwoju dzieci

Grupy odbiorców: uczniowie, mieszkańcy sołectwa

Harmonogram realizacji: 2010 - 2015

Koszt: 150 000 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy, Leader,

---

2. Zagospodarowanie turystyczne placu przy przystani kajakowej na rzece Wdzie w Złym Mięsie

Opis zadania: Zadanie obejmuje utworzenie nad rzeką centrum rekreacyjnego tj. wyrównanie terenu, utwardzenie zbocza, utwardzenie ścieżki rowerowej na odcinku do rzeki oraz budowę stosownej infrastruktury tj. zadaszenia, ławeczki, stoły, kosze na śmieci.

Cel: poprawa estetyki miejscowości i lokalnej infrastruktury turystycznej, a przez to wzrost atrakcyjności turystycznej sołectwa

Grupa odbiorców: mieszkańcy sołectwa Lipki, turyści

Harmonogram realizacji: 2009 - 2015

Koszt: 50 000 zł

Źródło finansowania: PROW

---

3. Utwardzenie dróg na terenie sołectwa Lipki

Opis zadania: Zadanie obejmuje utwardzenie dróg w miejscowościach:

- Wądoły – dokończenie utwardzania płytami YOMBO na odcinku 200 mb
- Złe Mięso – utwardzanie dróg wewnętrznych

Cel: poprawa stanu infrastruktury drogowej

Przeznaczenie (grupa odbiorców): mieszkańcy sołectwa Lipki

Harmonogram: 2016 r.

Koszt: 300.000 zł

Źródła finansowania: środki własne sołectwa, środki gminy

---

4. Budowa chodników na terenie sołectwa

Opis zadania: Budowa chodników w miejscowościach:

- Lipki Górne – droga do szkoły podstawowej, długość odcinka ok.700 m.b.
- Lipki Dolne – długość odcinka 450 m.b.
- Złe Mięso – długość odcinka 800 m.b.
- Kęsza – długość odcinka 600 m.b.

Cel: poprawa jakości życia oraz bezpieczeństwa mieszkańców – zwłaszcza dzieci, poprawa estetyki wsi

Grupa odbiorców: mieszkańcy sołectwa, turyści

Harmonogram realizacji: 2009 -2013

Koszt: 150 000,00 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy, PROW

---

5. Termomodernizacja oraz doposażenie szkoły w Lipkach Górnych

Opis zadania: W ramach inwestycji nastąpi m.in.:

- wymiana pokrycia dachowego na budynku szkolnym
- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej
- docieplenie ścian i dachu
- modernizacja toalet
- wykonanie instalacji grzewczej
- wymiana instalacji elektrycznej
- budowa ogrodzenia
- wyposażenie szkoły w nowy sprzęt, meble, komputery

Cel: poprawa bezpieczeństwa uczniów, poprawa estetyki wsi i poprawa jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności osiedleńczej

Grupy odbiorców: uczniowie, mieszkańcy sołectwa Lipki

Harmonogram realizacji: 2010 - 2015

Koszt: 200 000 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy, WFOŚ (demontaż azbestu), RPO WP, EOG

---

6. Remont i doposażenie świetlicy wiejskiej w Złym Mięsie na potrzeby organizacji imprez sołeckich

Opis zadania: Zadanie obejmuje ocieplenie ścian budynku (dwóch szczytów oraz bocznej ściany) oraz zakup sprzętu i wyposażenia pozwalającego na organizowanie w remizie, pełniacej funkcję świetlicy wiejskiej, zajęć dla dzieci, młodzieży i innych grup mieszkańców. W szczególności

zadanie obejmuje zakup stołów i krzeseł oraz doposażenie kuchni, pozwalające na organizację imprez okolicznościowych. Ponadto planuje się ogrodzenie posesji od strony drogi powiatowej i zadanie części frontowej budynku w kierunku ulicy (utworzenie altany przylegającej do budynku).

Cel: poprawa jakości, zakresu i dostępności lokalnej infrastruktury społecznej poprzez jej modernizację i podniesienie poziomu wyposażenia, rozwój sprawności fizycznej mieszkańców

Grupy odbiorców: mieszkańcy sołectwa

Harmonogram realizacji: 2010 - 2015

Koszt: 80 000 zł

Źródło finansowania: RPO WP, PROW, środki własne gminy

---

7. Budowa linii oświetlenia ulicznego w Złym Mięsie oraz Wądołach

Opis zadania: Instalacja punktów oświetlenia ulicznego w miejscowościach:

- Złe Mięso – na istniejących słupach 300 m
- Wądoły – 350 m

Cel: poprawa jakości życia oraz bezpieczeństwa mieszkańców, wzrost atrakcyjności osiedleńczej sołectwa, poprawa estetyki wsi

Grupa odbiorców: mieszkańcy sołectwa, turyści

Harmonogram realizacji: 2009 -2013

Koszt: 100 000,00 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy, PROW

---

8. Renowacja kapliczek na terenie sołectwa

Opis zadania: Odrestaurowanie starych figurek przydrożnych - odmalowanie, uzupełnienie ubytków.

Cel: poprawa estetyki sołectwa, zachowanie dziedzictwa kulturowego

Grupy odbiorców: mieszkańcy sołectwa Lipki i okolic, turyści

Harmonogram realizacji: 2010 - 2019

Koszt: 20 000 zł

Źródło finansowania: środki własne sołectwa, środki własne gminy

---

9. Organizacja szkoleń, warsztatów oraz zajęć mających na celu aktywizację i zagospodarowanie wolnego czasu dla poszczególnych grup mieszkańców

Opis zadania: Zagospodarowanie wolnego czasu różnych grup mieszkańców poprzez organizację zajęć tematycznych i kół zainteresowań, w szczególności: dzieci i młodzieży (np. szkoła tańca, kurs karate), kobiet (np. hafciarstwo, makrama, Koło Gospodyń Wiejskich – zajęcia kulinarne, szkolenia z agroturystyki) itd) oraz seniorów (np. „wieczorki”, kurs komputerowy, zajęcia taneczne, muzyczne, zajęcia i kursy Czerskiego Uniwersytetu III Wieku).

Cel: podniesienie aktywizacji społeczności lokalnej

Grupa odbiorców: mieszkańcy sołectwa Lipki i okolic

Harmonogram realizacji: 2009-2019

Koszt: 15 000,00 zł/rocznie

Źródło finansowania: RPO WP, PROW, środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, LGD „Sandry Brdy”

---

10. Remont wiat przystankowych w sołectwie

Opis zadania: Remont wiat i przystanków PKS w Lipkach

Cel: poprawa estetyki wsi oraz jakości życia mieszkańców

Grupy odbiorców: mieszkańcy sołectwa i okolic, turyści

Harmonogram realizacji: 2009 - 2016

Koszt: 15 000 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy i sołectwa

---

11. Budowa boiska wielofunkcyjnego w Lipkach

Opis zadania: Zagospodarowanie obszernej działki w sąsiedztwie szkoły na boisko wielofunkcyjne dla dzieci i młodzieży wraz z niezbędną małą infrastrukturą.

Cel: poprawa jakości, zakresu i dostępności lokalnej infrastruktury społecznej poprzez jej modernizację i podniesienie poziomu wyposażenia, rozwój sprawności fizycznej

Grupy odbiorców: uczniowie, mieszkańcy sołectwa

Harmonogram realizacji: 2019

Koszt: 150 000 zł

Źródło finansowania: RPO WP, PROW lub środki własne

---

12. Ustawienie nowych tablic informacyjnych w sołectwie

Opis zadania: Ustawienie w najczęściej uczęszczanych miejscach sołectwa kilku nowych, estetycznych tablic informacyjnych na ogłoszenia Rady Sołeckiej i inne, w celu kontaktowania się z

mieszkańcami. Zapobiegnie to nieestetycznemu oklejaniu drzew, płotów i przystanków plakatami i ogłoszeniami.

Cel: poprawa jakości życia mieszkańców

Grupy odbiorców: mieszkańcy sołectwa i okolic, turyści

Harmonogram realizacji: 2009 - 2016

Koszt: 5 000 zł

Źródło finansowania: budżet gminy, środki własne sołectwa, LGD „Sandry Brdy”

V. Podsumowanie

W oparciu o specyfikę wsi oraz zdiagnozowane potrzeby naszych mieszkańców, odwołując się również do bogatej historii i tradycji tych ziem, powstała zrównoważona koncepcja nowoczesnego, przyszłościowego sołectwa, będącego odzwierciedleniem potrzeb i oczekiwań mieszkańców, stanowiącą jednocześnie atrakcyjny „produkt turystyczny”.

Przedstawiona w niniejszym dokumencie wizja sołectwa Lipki wraz z uszczegółowieniem kierunków jego rozwoju na lata 2009-2019, została wypracowana w okresie czerwiec/październik 2009 r. przez zespół roboczy w składzie:

1. Zbigniew Berent – sołtys sołectwa Lipki
2. Zdzisław Jarząbek – dyrektor szkoły w Łęgu
3. Janina Zielińska – członek Rady Sołeckiej
4. Florian Łęgowski – członek Rady Sołeckiej
5. Piotr Pryl – członek Rady Sołeckiej
6. Ilona Helta – mieszkanka sołectwa
7. Aleksandra Kloska – mieszkanka sołectwa
8. Magdalena Apostołowicz – Urząd Miejski w Czersku.